

Els fils amagats de l'«Operació Moisés»

Els «falashes». Jueus i africans

Ha hagut de passar un mes llarg des de la interrupció sobtada de l'«Operació Moisés» perquè comence a insinuar-se tot el complicat entramat d'interessos que la féu possible. 10.800 «falashes», jueus i de raça negra, han estat transportats, en el temps que ha durat, d'Etiòpia a Israel.

Vicent PARTAL

El 5 de gener d'enguany un avió de la companyia belga de xàrters Trans European Airways aterrava en l'aeroport internacional Ben Gurion, de la capital d'Israel, Tel-Aviv. L'ocupaven dos-cents jueus *falashes*, de raça negra, provinents d'Etiòpia i arribats via Sudan i Roma, Basilea o Brussel·les.

Ariel Dulcin, president de l'Agència Jueva, havia comés una indiscreció dies abans: revelar el contingut de l'«Operació Moisés» davant un centenar de dirigents jueus reunits a Nova York. Una ressenya en un setmanari local, una nota al *New York Times* i un article publicat, salvant la censura que imperava a Israel sobre l'operació, a *Nekuda*, un periòdic dels colons de Cisjordània, van fer saltar l'escàndol. El 3 de gener es convocava una roda de premsa, on alts funcionaris reconeixien l'existència d'un pont aeri que havia estat transportant més de deu mil *falashes* des d'Etiòpia durant els darrers mesos. L'«Operació Moisés» quedava immediatament cancel·lada. El vol que arribaria el dia 5 n'era el darrer.

D'Etiòpia a Israel

La història tenia els orígens en l'any 1977. Menahem Beguin havia estat nomenat primer ministre d'Israel, i el seu compromís amb els *falashes* era contundent: «remoure el cel i la terra perquè hi tornen». Tanmateix, les especials relacions entre la nova Etiòpia socialista i Israel no semblaven ser les més adients per a l'operació. Però una cosa són les relacions diplomàtiques «públiques» entre els estats i una altra —de ben distinta— la diplomàcia subterrània.

El nou home fort d'Etiòpia, el coronel Mengistu Haile Mariam no trencà les relacions militars amb Israel, una volta va assumir el poder. Consellers militars i armament israelià seguien arribant amb normalitat a Addis Abeba i, en aquestes condicions, el pacte no podia ser difícil.

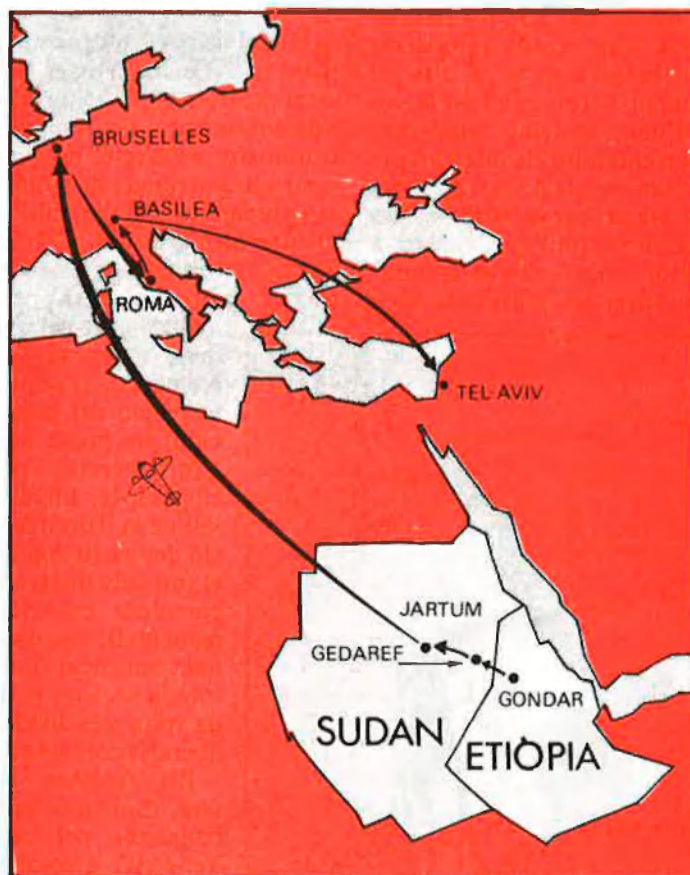
I, efectivament, no va ser-ho. L'any 1977 ja arribaven a Tel-Aviv els primers 122 *falashes*. A canvi d'un considerable ajut militar a Etiòpia en la guerra del desert d'Ogaden.

Tanmateix, i per alguna raó encara incompresa, l'any 1978 el veterà ministre d'Afers Exteriors israelià Abba Eban ficava la pota a Ginebra quan va revelar quines relacions mantenien els dos països. La reacció fou fulminant: Etiòpia condicionava l'operació, com ho faria després Sudan, al més estricte dels silencis. En trencar-lo, l'«Operació Moisés» es tancava.

Hagueren d'esperar anys els israelians i aprofitar-se de la fam que assolava Etiòpia per aconseguir tornar a moure les seues peces i reiniciar l'operació. El 18 de juny de l'any passat, el secretari d'estat nord-americà, George Shultz, rebia un voluminós informe sobre l'estat en què vivien els *falashes*, que, en l'intent per poder arribar a Israel, s'havien traslladat fins a un camp de refugiats a Sudan, conegut amb el nom d'Om Rakoba. Així, des de Sudan, començava la segona part de l'operació.

Sudan. Fase dos

L'aspecte curiós del cas és que els *falashes* no sofrien la fam en el seu territori. Aïllats de la civilització, als voltants del llac Tana, els *falashes* vivien desconnectats de les imatges que impressionaven el món i que serviren

/ V. Gràcia

de justificació per a traslladar-los. Homes de negocis i diplomàtics EUA repetiren les visites a Jartum, i van intercedir davant el president Numeiri perquè accedis a col·laborar en l'operació. Els seus consellers la van desaconsellar reiteradament.

El president d'Egipte, Hosni Mubarak, en persona, s'interessà pel tema. François Mitterrand, a instàncies de Shimon Peres, també hi insistí, i arribà a oferir Air France per a relitzar el trajecte. Finalment, després d'inacabables negociacions, Numeiri ho acceptaria amb dues condicions clares: cap vol directe Jartum-Tel-Aviv i silenci absolut. A canvi, obtindria armes i dos-cents milions de dòlars recollits al Estats Units, Canadà i Anglaterra.

El 13 de novembre partia el primer vol des de Brussel·les cap a Jartum. Un boeing 737 de la Trans European, en el lloguer del qual, fins i tot, podria estar implicat el mateix rei Balduí, aterrava l'endemà a Tel-Aviv. Des d'aquell dia, dos o tres aparells diari realitzarien la més vasta operació de trasllat de poblacions

dels darrers anys. Instal·lats a l'hotel Rei Saül d'Ashhelon, al nord de Gaza, en els territoris àrabs ocupats, amb l'arribada dels *falashes* a la terra promesa començarien els problemes per als mateixos israelians.

La comunitat 53

A Tel-Aviv, membres de la Falasha Welfare Association ho havien recordat insistentment: «cinquantadues comunitats jueves han anat desapareixent al llarg de la història. Els *falashes* poden fer-ne cinquantatres». Aquests s'havien vist sorpresos amb l'arribada en 1867 al seu territori de Joshep Halévy. Halévy també era jueu, i això és el que més els impactà: estaven convençuts que ells eren els únics supervivents de la diàspora i que, per tant, tots els jueus eren de raça negra. Avui, per als *falashes*, viatjar a Israel ha representat passar de l'època dels profetes al segle XXI.

Convertits al judaisme fa dos mil cinc-cents anys, havien mantingut els ritus més antics de la religió jueva.

Desconeixedors de l'hebreu, la seua arribada quedà marcada pel patetisme del xoc. Una vegada van baixar de l'avió, besaven la terra d'Israel per submergir-se tot seguit en la voràgine d'una societat moderna. Aprenien a encendre els interruptors de la llum sense esglaiar-se o a usar la tassa del wàter per a realitzar les seues necessitats, tot i que, encara, a continuació, llançaven terra damunt.

Durant anys, les autoritats isra-

Els israelians se senten orgullosos de l'operació

elians els havien negat el dret a la ciutadania. Un debat políticoreligiós determinà, però, tot just iniciada la revolució a Etiòpia, que els *falashes* eren jueus de ple dret, i podien, per tant, acollir-se a la Llei del Retorn que els convertia automàticament en ciutadans israelians. A Tel-Aviv, no se li escapava el fet que, per primera vegada, s'hagués reconegut als *falashes* —per part del govern de Mengistu— entitat jurídica pròpia, se'ls havien repartit terres i se'ls havia respectat el dret al culte. Els sefardis van fer costat a la decisió i els askenazis la combateren. Un llarg debat s'obria al si de l'estat d'Israel.

La «Judaïtat»

Els ministres ortodoxos i especialment el del culte, Yossef Burg, han estat acusats d'haver organitzat el «descobriment» de l'operació. Els ortodoxos, en efecte, no veuen amb bons ulls l'arribada dels *falashes*, de la «judaïtat» dels quals dubten. Quatre membres dels Consell de la Torah, autoritat espiritual ultraortodoxa, han amenaçat amb el «llançament del seu anatema» sobre els *falashes*. Només la precipitada intervenció del gran rabí de Gour ha pogut aparcar la controvèrsia, però no eliminar-la. Lligat el Consell de la Torah a la direcció del partit Agouda Israel (un dels integrants de la complexa coalició governamental), les discussions han començat a esquitxar tota la societat hebrea, cada volta més dividida entre liberals i conservadors.

Els *falashes*, mentrestant, es manifestaven amb pancartes pel centre de Tel-Aviv: «Nosaltres som tan jueus com vosaltres», i exigien ser registrats com a jueus i no com a conversos al judaisme. I, inclús, contraatacaven teològicament. Els ortodoxos els exigien un bany purificador i el vessament d'una gota de la sang com a simbòlica circumcisió, abans de reconèixer-los. Els *falashes*, conservadors dels ritus més primitius de la religió jueva, començaren a acusar els jueus ortodoxos per boca dels seu gran rabí: no respecten el tradicional ritus del sacrifici, prenen el ganivet amb la mà esquerra i no adrecen el cap de l'animal cap al temple de Jerusalem.

Els *falashes* es negaren al fet que les seues dones es sotmeteren al bany ritual exigit pels rabins ortodoxos, i aquests els acusaren de bastards. La controvèrsia ha pujat de to durant aquests dies, i és difícil de saber on acabarà. Una controvèrsia que en un estat teològic, com ara Israel, té conseqüències i implicacions polítiques importants.

Les autoritats israelianes han in-

tentat de silenciar el tema com han pogut i, de moment, ja han demanat que no es presenten més mocions al parlament sobre la «judaïtat» dels *falashes*. Els àrabs, però, també volien dir-hi la seua.

Palestins i aturats, en contra

El món àrab ha reaccionat amb duresa en contra de l'operació. A Tunísia la Lliga Àrab va ordenar la creació d'una comissió investigadora de l'afer. Els *falashes*, segons les primeres notícies, seran instal·lats en els territoris àrabs ocupats. Al nord de Gaza i a la Cisjordània. Els palestins no poden veure en la maniobra sinó un intent més d'anorrear-los. «Queda clar que racisme i sionisme són equivalents», declarava entusiasmat un funcionari del govern hebreu, mentre un setmanari africà insinuava l'abast polític de la maniobra: Palestina compta amb la solidaritat activa de tot Àfrica. Els *falashes* seran instal·lats en els territoris on la guerra i les accions de la guerrilla palestina són més intenses. Els *falashes* són negres. ¿Què passarà a Àfrica quan un palestí assassine en acció de guerra un *falasha* de raça negra?

Embollicats en el conflicte, tothom vol desconectar-se ara de la maniobra. Sudan acusa Etiòpia i Israel. Etiòpia acusa Sudan i Israel. Israel veu com l'arribada dels *falashes* al seu territori ha obert un debat i una èscissió al si de la seua societat, que pot tenir greus conseqüències polítiques, atesa la inestabilitat de la coalició governant.

Els palestins i els israelians aturats no veuen amb bons ulls els nousvinguts. Els països africans contempnen estupefactes la conversió d'Israel en un estat amb una minoria de raça negra. Els jueus ortodoxos blasmen els «negres». I Israel, després d'una greu crisi de govern, contempla com, cada dia més, la seua societat es divideix profundament.

Una llarga cadena de connexions estranyes ha conduït els *falashes* a Israel. Molts fills amagats s'han mogut en una maniobra que s'aconseguí mantenir amagada durant mesos. La qüestió dels *falashes*, malgrat això, no ha quedat tancada. I les conseqüències de la seua definitiva integració —si es produeix— poden ser imprevisibles.